STICHTING VERDRONKEN GESCHIEDENIS

JAARVERSLAG 2014

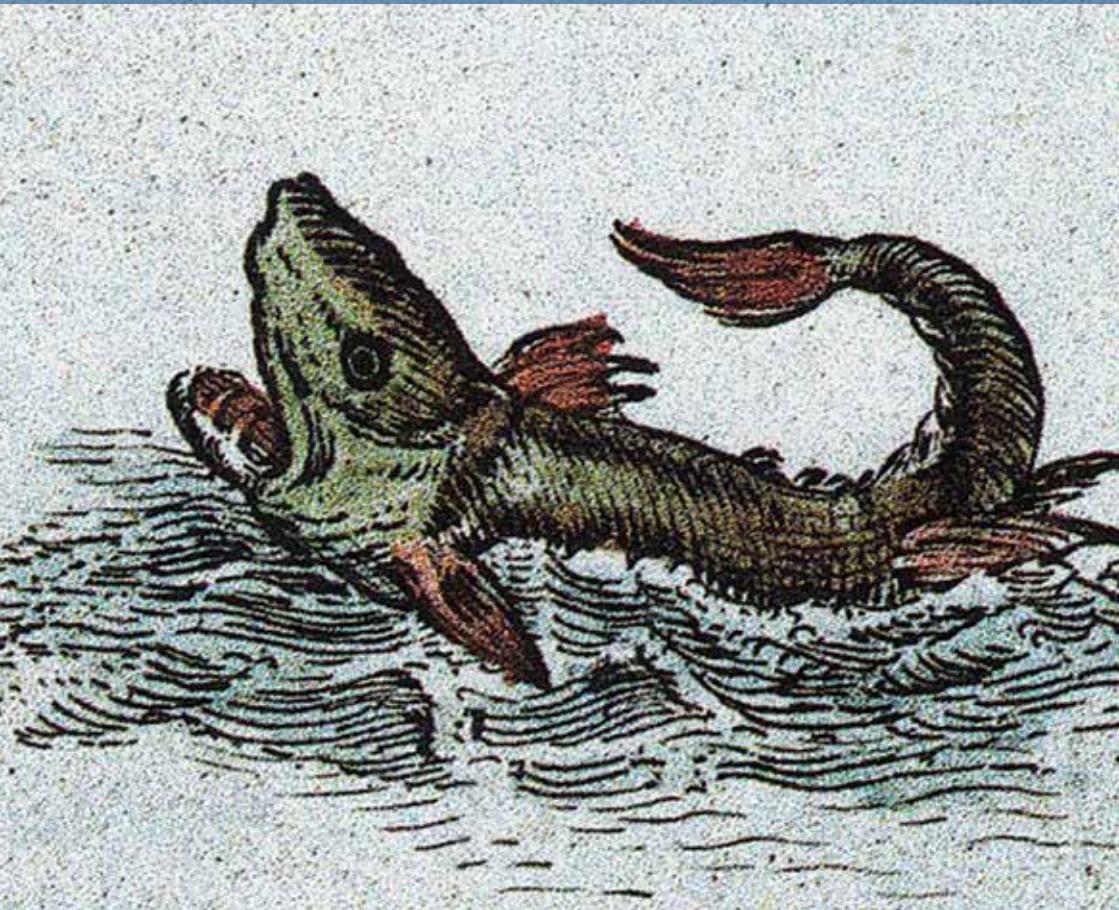

STICHTING VERDRONKEN GESCHIEDENIS

JAARVERSLAG 2014

STICHTING VERDRONKEN GESCHIEDENIS

www.verdronkengeschiedenis.nl

Het doel van de stichting is:

- Het bevorderen van multidisciplinair onderzoek betreffende de natuurlijke ontwikkelingsgeschie-denis (geomorfologie, ecologie), de menselijke bewoning en gebruik, en van de cultuurhistorie van het trilaterale Waddenzeegebied;
- Het toegankelijk maken en presenteren van de verkregen onderzoeksresultaten voor zowel beleidsmakers, wetenschappers als een breed publiek, en hierdoor bijdragen aan de waardering en de bescherming van het Waddenzeegebied in al zijn facetten.

Comité van Aanbeveling:

Prof. Dr. Horst Lademacher	Em. hoogleraar Zentrum für Niederlande Studien (Universiteit Münster)
Dr. Pieter Winsemius	oud-minister
De heer Hans Alders	oud-minister, oud-Commissaris der Koningin in de provincie Groningen
Prof. Dr. Wubbo Ockels (overleden 18-05-2014)	oud-ruimtevaarder; hoogleraar Duurzame Technologie (Technische Universiteit Delft)
Prof. Dr. Morten Pejrup	hoogleraar Geografie (Universiteit van Kopenhagen)

1. De Stichting

De Stichting Verdronken Geschiedenis werd opgericht op 17 januari 2007, en is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Groningen onder nr. 02096978.

Het **bestuur** bestond in 2014 uit:

Voorzitter:	Prof. Dr. Ir. Theo Spek (hoogleraar Landschapsgeschiedenis, Rijksuniversiteit Groningen)
Secretaris:	Dr. Karel Essink (oud-senioradviseur / marien ecoloog, Rijkswaterstaat)
Penningmeester:	Drs. Eddy de Jonge (directeur RHC Groninger Archieven)
Lid:	Drs. J.A.J. Stam (oud-burgemeester De Marne)

2. Organisatie

Het Stichtingsbestuur behartigde de formele en financiële gang van zaken. Daartoe vergaderde het bestuur vier keer te Groningen.

Een Coördinatiegroep initieerde en begeleidde diverse activiteiten. Hiertoe werd vijf keer vergaderd in Groningen.
De Coördinatiegroep bestond uit de heren Dr. A. Buursma, F. Driesens, H. Dubblinga, Dr. K. Essink (vz), Dr. H. Feenstra, Dr. A. Heinze, Dr. E. Knol, Drs. K. de Vries en de dames W. Duinkerken, Y. Nijlunsing en I. van der Velde MA.

Over de afstemming van taken en verantwoordelijkheden tussen Stichtingsbestuur en Coördinatiegroep vond in januari een plenair overleg plaats. Hierop werden enkele praktische werkafspraken gemaakt.

De zorg voor de **websites** www.verdronkengeschiedenis.nl en www.versunkenegeschichte.de was in handen van F. Driesens (webmaster) en K. Essink (contentbeheer).

3. Presentaties, publicaties

De volgende lezingen werden gehouden:
24 januari, **Axel Heinze**, Museum Eiland Westgroßefehn - *Wallhecken in Ostfriesland*.

13 februari, **Axel Heinze**, Heimatverein Friedeburg - *Pingo-Ruinen in Ostfriesland*.
4 maart, **Axel Heinze**, Museum Leben am Meer, Esens - *Die Geschichte der Marsch im Harlingerland.*

12 maart, **Axel Heinze**, NABU-Jahreshauptversammlung Wittmund- *Die nationalen Landschaften in den Niederlanden*.

18 juli, **Axel Heinze**, Arbeitskreis Ortschronisten Ostfriesische Landschaft - *Pingo-Ruinen in Ostfriesland.*

4 oktober, **Egge Knol**, Groningen, Dag Groninger Geschiedenis - *Rottumeroog bewaakt 1914-1918*.

11 oktober, **Albert Buursma**, Openluchtmuseum Het Hoogeland te Warffum, Donateursdag Stichting Vrienden Rottumeroog en Rottumerplaat*,'t Eilandt Rottumeroogh en sijne annexe sanden en stranden". Cultuurrhistorie van het eiland Rottum en Omgeving'.*

20 november, **Albert Buursma**, Café De Butler, Uithuizen, Historische Kring Noordelijk Hunsingo en Stichting Vrienden Rottumeroog en Rottumerplaat, *'Wadden in beweging. Geschiedenis van de oostelijke Wadden'.*

20 november, **Axel Heinze**, ev. Frauenkreis Blomberg - *Klöster in der Samtgemeinde Esens.*

Tentoonstellingsbrochure:
Peter C. Vos & Egge Knol - *Paleogeografische kaarten van het Waddengebied tussen Marsdiep en Weser 500 v. Chr. – heden*. Groninger Museum/Deltares, Utrecht: 31 pp.

Publicaties op www.verdronkengeschiedenis.nl:

Egge Knol & Albert Buursma - Scherven op het strand van Rottumeroog en –plaat. *Mededeling Verdronken Geschiedenis 2014-01 (juni 2014), 1-4.*

Karel Essink (red.) - Sporen van menselijke bewoning op Rottumerplaat? Verslag van een verkennend onderzoek op 18 maart 2014. *Mededeling Verdronken Geschiedenis 2014-01a (juni 2014), 1-7.*

Karel Essink & Harm Jan Streurman - Een opgevulde oude kweldergeul in de Noordpolder. *Mededeling Verdronken Geschiedenis 2014-02 (oktober 2014), 1-4.*

Karel Essink & Egge Knol - In de Dollard - oud veen en nieuwe kwelder? *Mededeling Verdronken Geschiedenis 2014-03 (november 2014), 1-4.*

Overige publicaties:

Axel Heinze - Nichts bleibt außer ein paar Spuren im Watt …… *Kulturlandschaft Küste 8*, Museum Leben am Meer, Esens: 5-24.

Axel Heinze – Es war einst eine blühende Marschenlandschaft - doch der steigende Meeresspiegel führte zu ihrer Zerstörung in: *Harlinger Heimatkalender 2015: 77 – 84*.

Yvonne Nijlunsing, **Hidde Feenstra & Karel Essink** - De Oude Weer bij Den Andel, de sloot die ooit een getijdengeul was. V*ereniging voor Terpenonderzoek, Nieuwsbrief nr. 19* (juni 2014), 23-25.

Egge Knol - Het baken op de Boschplaat (Gr.). *De Vuurboet, uitgegeven door de Nederlandse Vuurtoren Vereniging* (zomer 2014) 23 (2), 16-19.

Egge Knol -Het baken op de Boschplaat (Gr.). *De Kaap Nieuwsbrief van de Stichting Vrienden van Rottumeroog en Rottumerplaat* (mei 2014), 14-16.

Egge Knol - Rottumeroog onder de hakenkruisvlag. *Broken Wings, kwartaal informatie magazine Stichting Aircraft Recovery Group* 1940-45, 27 (103), 7-9.

Egge Knol - Dr. Rembertus Westerhoff, eerste erflater van het Groninger Museum, *Groninger Museummagazine 27* (1), 22-25.

Egge Knol - Redders te Boek (49) Het reddingwerk in de Eemsmond. *Vriendennieuws Nationaal Reddingmuseum "Dorus Rijkers"*. Den Helder. 24 (86) (lente 2014), 7.

Harm Jan Streurman & Hans van der Plicht – Het insula ten Noorden van Warffum. Een bijdrage van de koolstofisotopen. *Historisch Jaarboek Groningen 2014*, Vereniging Stad & Lande, 6-15.

Peter Vos, Egge Knol & Syb de Vries - Palaeogeographical maps of the Wadden Sea between Marsdiep and Weser, 500 BC – present. *32. Jahrestagung des Arbeitskreises "Geographie der Meere und Küsten", Wilhelmshaven, 3.-6. April 2014 Programm + Abstracts*. Wilhelmshaven, 50.

4. Onderzoek

In het verslagjaar werd aan de volgende projecten gewerkt:
Thema 1: Regiostudies

Verdronken dorpen Dollard
Op 3 oktober voerden Egge Knol, Hidde Feenstra en Albert Buursma een zoektocht uit bij laagwater langs de oostelijke oever van het Groote Gat, de hoofdgeul in de Dollard. Hierbij werden geen historische artefacten gevonden, wel enkele grote plakkaten oud veen. Ze konden mee op een schip dat enkele biologen voor onderzoek naar de Dollard bracht.

Hoogeland – Oude Weer – Noordpolder
Over de loop van de oude kweldergeul Oude Weer, die in het landschap van Noord Groningen nog herkenbaar is, verscheen een publicatie in Nieuwsbrief nr. 19 van de Vereniging voor Terpenonderzoek.
Met de heer H.J. Streurman uit Bedum werd overlegd over de ouderdomsdateringen van door hem in het gebied aangetroffen Waddenzeeschelpen. Hierover verscheen een publicatie in het Historisch Jaarboek Groningen 2014.

Punt van Reide
De werkgroep bestaande uit door A. Buursma, H. Feenstra, E. Knol, K. de Vries en K. Essink overlegde vier keer over vorm en inhoud van het op te stellen eindrapport. Twee externe historici werden benaderd en bereid gevonden hoofdstukken bij te dragen over de betekenis van deze landpunt in de Tweede Wereldoorlog en over het plan voor het Dollardkanaal en de aanleg + sloop van het sluizencomplex.

Simonszand - Rottum
In vervolg op de zoektochten in 2013 op Simonszand werd op 18 maart een verkennend onderzoek uitgevoerd op het westelijk strand van Rottumerplaat. Dit onderzoek was mogelijk dank zij een door de Provincie Groningen verleende ontheffing in het kader van de Natuurbeschermingswet.

Aan dit onderzoek werd deelgenomen door een groep onderzoekers verbonden aan de Stichting Verdronken Geschiedenis, het Centrum voor Landschapsgeschiedenis (RU Groningen) en de afdeling Ruimtelijke Wetenschappen (RU Groningen). Het onderzoek richtte zich enerzijds op de opbouw van de ondergrond en het voorkomen van mogelijke klei- of kwelderafzettingen. Anderzijds werd gezocht naar archeologische objecten.
Een waardevolle archeologische vondst betrof een randscherf van een aardewerken kook- of voorraadpot uit de 1e eeuw na Chr. De overige waarnemingen werden vastgelegd in twee internetpublicaties op verdronkengeschiedenis.nl.

Historie gebied Eemsmonding

De Coördinatiegroep werkte verder aan de ontwikkeling van een breed onderzoeksprogramma over historische aspecten van het gebied van de Eemsmonding. Hiervoor werd vier keer een werkgroepoverleg gehouden onder leiding van voorzitter Theo Spek. In december werd een format aangereikt teneinde de verschillende programmaonderdelen op vergelijkbare wijze te formuleren en presenteren.

Thema 2: Relaties eilanden – vasteland

Relatie Engelsmanplaat/Schiermonnikoog – Wierum.
In het verslagjaar werd niet verder gewerkt aan het onderzoek over de geo(morfo)logie en cultuurhistorie van het Waddengebied tussen het dorp Wierum en de eilanden Engelsmanplaat en Schiermonnikoog.

Thema 3: Trilaterale Waddenzee samenwerking

Indicative mapping of the maritime heritage

In het kader de trilaterale Waddenzee samenwerking werd door de secretaris meegewerkt aan de voorbereiding van een in mei in Groningen te houden workshop. Deze workshop werd echter door het Waddenzee Secretariaat te Wilhelmshaven gecanceld, waarna het project "indicative mapping" (voorlopig) kwam stil te liggen.

5. Overige activiteiten

Bezoekerscentrum Schiermonnikoog – In dit verslagjaar waren er geen activiteiten ten behoeve van het nieuwe bezoekerscentrum "De Promenade". In mei sneuvelde het plan voor dit nieuwe bezoekerscentrum doordat de gemeenteraad van Schiermonnikoog besloot geen garantstelling af te geven voor de noodzakelijke lening.

Oude schelpen Eemshaven – Op 20 juni bezochten enkele leden van de Coördinatiegroep een uitgegraven locatie in de Beatrixhaven (Eemshaven). Hier werd op 7 m –NAP een schelpdoublet aangetroffen van het Nonnetje (Macoma balthica). In het Centrum voor Isotopen Onderzoek te Groningen werd de ouderdom van deze schelp bepaald op ca. 700 jaar. Al eerder was in de Emmapolder op ongeveer dezelfde diepte een Nonnetje van 780 jaar oud aangetroffen (meded. H.J. Streurman)

Opmeting scheepswrak – Op 30 september verleenden Yvonne Nijlunsing, Wilma Duinkerken en Hessel Dubblinga assistentie bij het opmeten door Saskia Mulder (GIA-project Buitendijks erfgoed oostelijke Waddenzee) van een scheepswrakje onder Schiermonnikoog.

Dag van de Groninger Geschiedenis – Op 4 oktober werden lezingen verzorgd door Albert Buursma ("Maritiem Groningen in WO I") en Egge Knol ("Rottumeroog bewaakt 1914-1918").

Museumhuisproject "Wad 'n Workshop" – Enkele keren werd met een medewerkster van het Museumhuis Groningen overlegd over een plan voor onderzoekstochten op het wad, op de kwelder en in de polder.

Representaties

Drs. Jan Delvigne overleden – Op 24 juli waren de secretaris en Yvonne Nijlunsing aanwezig bij de herdenking en begrafenis van Drs. Jan Delvigne, die twee jaar geleden nog actief deel uitmaakte van de projectgroep Oude Weer.

Afscheid Jens Enemark – Op 28 augustus vertegenwoordigden de secretaris en Joan Stam het bestuur bij het afscheid van Jens Enemark als hoofd van het Common Wadden Sea Secretariat te Wilhelmshaven.

5. Financiën

Exploitatieoverzicht 2014

Baten

3 Publicatie Stormvloed 1509	€ 84,00
8 Subsidie excursies en onderzoek	€ 280,00
Totaal	€ 364,00
Ontvangsten	€ 364,00
Uitgaven	€ 1.328,22
Verschil	**€ -964,22**

Kosten

7 Bankkosten	€ 189,76
9 Drukwerk	€ 146,59
10 Coördinatiegroep	€ 106,91
11 Excursie- en onderzoekskosten	€ 796,00
12 Reis- en verblijfkosten en overige kosten	€ 0,00
13 Website	€ 0,00
14 Publicatie Stormvloed 1509	€ 0,00
15 Vondstenavonden	€ 0,00
16 Administratiekosten	€ 68,96
4 Contributies	€ 20,00
Totaal	€ 1.328,22

Balans 2014

	Saldo 01-01-14	Saldo 31-12-14	Toe-/afname
Kas	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00
Bank	€ 10.056,83	€ 9.092,61	-€ 964,22
Spaar	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00
Liquide middelen	€ 10.056,83	€ 9.092,61	**-€ 964,22**
Verschil			€ 0,00

6. Public relations

De website werd regelmatig geactualiseerd. Er werden een Nederlandse, een Duitse en een Engelse versie onderhouden. De website werd minder bezocht dan in voorgaande jaren: ca. 5.000 keer (in 2013: 23.982 keer), met in totaal ca. 92.000 hits (vorig jaar: 217.820). De bezoekcijfers zijn in werkelijkheid mogelijk iets hoger. Voor de eerste drie maanden van het jaar werden schattingen gebruikt omdat de host bij overgang naar een nieuwe server deze gegevens niet heeft meegenomen.

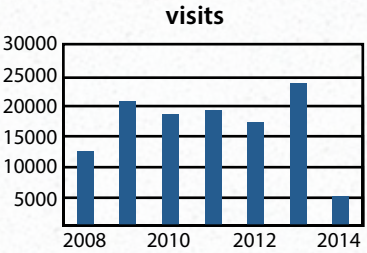

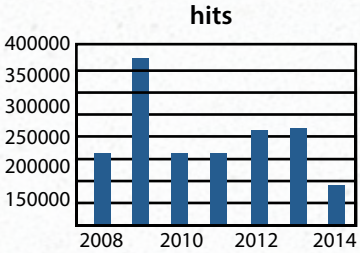

In september werd een **Nieuwsbrief** per email verzonden aan ca. 350 in het werk van de Stichting geïnteresseerde personen.
Er werd dit jaar geen **Nieuwsflits** aan de geïnteresseerde achterban verzonden.

Aandacht in de **media**:
– 27 september , Friesch Dagblad, *'Van het Friese Atlantis is niet veel meer over'* (interview met Albert Buursma)'.
– 27 november , Friesch Dagblad, *'Klein maritiem erfgoed sterkt identiteit Wadden'* (bijdrage door Egge Knol)

Opgesteld te Eelde, 23 maart 2015
Dr. K. Essink, secretaris
Vosbergerlaan 14
9761 AK Eelde